

О. А. Самотей
студ. I курсу
спеціальність «Право»
Науковий керівник: к. ю. н., доц. Л. А. Ольховик

ПОВНОВАЖЕННЯ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ ЯК ГАРАНТА КОНСТИТУЦІЇ

Проблема повноважень президента як гаранта Конституції є актуальною, оскільки вона стосується ролі глави держави у забезпеченні дотримання основного закону країни. Президент, як правило, має важливі повноваження щодо забезпечення виконання конституційних норм та захисту конституційного ладу.

Дана робота має на меті визначити аспекти повноважень Президента як гаранта Конституції.

Питання повноважень Президента України з часу здобуття Україною незалежності було об'єктом дослідження багатьох видатних вчених-конституціоналістів, таких як В. Ф. Опришко, В. В. Кравченко, А. І. Кудряченко, Р. С. Мартинюк, Ю. Н. Тодика, В. М. Шаповал, Н. Р. Нижник та ін.

Дослідники О. М. Мельник і О. Левчишин у роботі «Повноваження Президента України. Проблемні питання» досліджували важливі аспекти повноважень глави держави, і акцентували увагу на проблемних питаннях, пов'язаних з його конституційними функціями і повноваженнями» [1].

Науковці Н. А. Черниш і О. Коцур «Правовий статус та повноваження Президента України в умовах воєнного стану»

зазначають основні важливі аспекти, пов'язані з роллю Президента України під час воєнного стану [2].

М. Л. Ореховський у роботі «Захист конституційного ладу – обов'язок Президента» пише про роль Президента України у забезпеченні конституційної безпеки [3].

Я. Жукорська і Р. Тарасюк у роботі «Конституційно-правовий статус Президента України» досліджували різні аспекти конституційного статусу Президента України, що сприяло кращому розумінню ролі Президента як гаранта конституції [4].

На нашу думку, створений інститут глави держави, впливає на регулювання конституційно-правових відносин. У ст. 102 Конституції України сказано, що «Президент України є гарантом державного суверенітету, територіальної цілісності України, прав і свобод людини і громадянина» [5].

Гарант Конституції – це важлива роль, яка визначає відповідальність глави держави перед законом та громадянами. Досить добре висвітлені повноваження Президента в розділі V ст. 106 Конституції України. Особливу увагу слід звернути на Президента, який забезпечує виконання Конституції та законів України. Крім того, він захищає суверенітет, територіальну цілісність та недоторканість кордону, призначає та звільняє вищих посадових осіб, представляє Україну на міжнародній арені.

Президент гарантує дотримання прав і свобод громадян України. Він зобов'язаний захищати права і свобод громадян і несе відповідальність за недодержання конституційних норм. Також глава держави контролює виконання законів. Він має право вето більшістю голосів. Президент заключає міжнародні договори, підписує, але їх ратифікація здійснюється Верховною Радою.

Основна місія глави держави – відповідальність перед народом. Він обирається громадянами України на загальних виборах. Його дії можуть бути обговорені, але він несе відповідальність перед народом.

Президент, крім вищезазначених обов'язків, виконує ще ряд важливих повноважень, які визначають його роль у державі, що теж зазначені в ст. 106 Конституції України.

Він призначає на посаду та звільняє з посади Генерального прокурора (за згодою Верховної Ради України), половину складу Національного банку України, половину складу Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення, вносить до Верховної Ради України подання про призначення Міністра закордонних справ України, Голови Служби безпеки України ст. 106 п. 17, призначає на посади та звільняє з посад вище командування Збройних Сил України, третину складу Конституційного Суду України.

Він вносить до Верховної Ради України подання про оголошення стану війни та у разі збройної агресії проти України приймає рішення про використання Збройних Сил України відповідно до законів України «Про військові формування» ст. 106 п. 19 про загальну або часткову мобілізацію та введення воєнного стану в Україні або в окремих її місцевостях ст. 106 п. 20, про введення надзвичайного стану або оголошення у разі необхідності окремі місцевості України зонами надзвичайної ситуації ст. 106 п. 21. з наступним затвердженням цих рішень Верховною Радою України.

Згідно зі ст. 106 Конституції України, повноваження Президента можна поділити на такі групи:

- представлення держави в міжнародних відносинах: керівництво зовнішньополітичною діяльністю держави, переговори та укладення міжнародних договорів, призначення та звільнення глав дипломатичних представників України в інших державах і представництво в міжнародних організаціях;
- забезпечення державної незалежності, національної безпеки і правонаступництва держави (внутрішньодержавні повноваження): звернення з посланням до народу, до Верховної Ради щодо внутрішнього та зовнішнього становища України, призначення всеукраїнського референдуму, позачергових виборів до Верховної Ради, призначає Прем'єр-міністра, Міністра оборони та Міністра закордонних справ, Генерального прокурора (за згодою Верховної Ради), Голову Служби безпеки, половину складу Ради Національного банку, половину складу Національної ради з питань телебачення і радіомовлення, припиняє повноваження Верховної Ради (у випадках передбачених Конституцією

України), зупиняє дії актів Кабінету Міністрів (з мотивів невідповідності Конституції), оголошує у разі необхідності окремі місцевості зонами надзвичайної екологічної ситуації;

– повноваження Президента під час збройної агресії: є Верховним Головнокомандувачем Збройних сил призначає і звільняє з посад вище військове керівництво Збройних сил, приймає рішення про загальну або часткову мобілізацію та введення воєнного стану, у разі необхідності рішення про введення надзвичайного стану.

Отже, слід виділити основні групи повноважень глави держави, на які ми акцентували увагу в роботі: представлення держави в міжнародних відносинах, забезпечення державної незалежності, національної безпеки і правонаступництва держави (внутрішньодержавні повноваження), повноваження Президента під час збройної агресії.

Список використаної літератури

1. Мельник, О. М.; Левчишин, О. О. Повноваження Президента України. Проблемні питання. 2020. С. 77–79.
2. Коцур, О. Правовий статус та повноваження Президента України в умовах воєнного стану. *Природничі та гуманітарні науки. Актуальні питання* : матеріали VI Міжнародної студентської науково-технічної конференції. 2023. С. 75–76 (дата звернення: 06.04.2024).
3. Ореховський М. Л. Захист Конституційного ладу – обов’язок Президента України. *Справедливий Закон – найвища суспільна мудрість*, 2021. С. 49–51 (дата звернення: 07.04.2024).
4. Жуковська Я., Тарасюк Р. Конституційно-правовий статус Президента України. *Актуальні проблеми правознавства*. Випуск 4 (16). 2018 р. С. 164–167 (дата звернення 07.04.2024).
5. Конституція України : від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР : редакція від 01.01.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text> (дата звернення: 07.04.2024).